

Posudek na diplomovou práci Alice Lamb „Listening to our mothers' minds: Intercultural and Intergenerational Conflict in Amy Tan's Writing”

Alice Lamb si zvolila pro svou diplomovou práci známou představitelku čínsko-americké literatury, Amy Tan. Její základní premisa spočívá ve vyvrácení mezi Číňany velmi rozšířené teze o tom, že jejich národní a kulturní rysy (jejich tzv. čínský charakter) jsou jim vrozené a dané. Svár mezi esencionalizujícími tendencemi a komplexnějším pojmáním identit dokumentuje Alice Lamb právě na díle Amy Tan, zejména jejím prvním románem *The Joy Luck Club* (1989). Věnuje se tedy tématům jako je výchova, rodina, vztah mezi generacemi, ale i symbolům a mýtům. Na rozdíl od většiny soudobé anglo-americké kritiky diplomantka tvrdí, že Tan „pracuje s kulturami jako se statickými a monolitickými entitami“ (s.85). Odtud se pak odvíjí její kritický postoj vůči Tan. Alice dokazuje, jak texty Tan vyhovují vkusu dominantní bělošské kultury v USA, pracují se stereotypními představami o asijské jinakosti a činí je exoticky přitažlivými. Její díla jsou tedy komerční, vypočítané na efekt, populární a „neautentické“ (zde již nalézám prostor pro svůj první dotaz – lze skutečně zachytit „autentickou“ kulturu?). Ve svém zacházení s pracemi Amy Tan však Alice Lamb nepřehlíží ani to, jak tato spisovatelka vnímá otázky genderu a generace, napětí mezi nacionálními a feministickými pohnutkami, atd.

Téměř polovina práce je věnována historickému „úvodu“. Je chvályhodné, že jako důvod jeho obsáhlosti diplomantka uvádí pozornost k představám „o tom, co dnes vnímáme jako čínský charakter a o jeho distinktivních rysech“ (s.85). Přesto však tato skutečnost z úvodu nevyplývá. Je to spíše přehled zejména hospodářských kontaktů se světem (hl. anglo-americkým), spíše než osvětlení toho odkud a jak se formovaly představy západního a čínského světa o „podstatě“ své kultury. Jelikož pro základní teze práce je klíčové pojetí tzv. „tradiční čínské kultury“, bylo by možná přínosnější více osvětlit tradiční „pilíře“ této kultury a jejich vliv, který je jinak pouze zmíněn, ač se s ním jako s nositelem patriarchálního pojetí rodiny pracuje dosti často.

Hlavní přínos této práce spatřuji v neotřelém pohledu na Amy Tan z hlediska bývalé studentky sinologie. Nemilosrdně odhaluje povrchnost, se kterou Amy Tan zprostředkovává čínskou kulturu (či spíše jen selektivní výběr určitých vhodných aspektů). Za poněkud problematičtější a mírně řečeno zjednodušující však považuji jednoznačné tvrzení, že Amy Tan ukazuje kulturu (čínskou a americkou) jako pouze monolitickou a statickou. Je pravdou, že matky v *Joy Luck Club* myslí ve stereotypech, esencionalizují Čínu minulosti a současnosti, jako by identita nebyla fluidní, ale daná jednou provždy. Ale jsou tu i momenty, kdy identita je jednoznačně pojatá mnohovrstevnatě a spíše performativně (např. „I use my American face ...“, tj. ani pro matky není identita otázkou jen naprosto esenciální). Text románu je sice strukturován do přímo antagonistické polarizace mezi hlasy matek (Čína) a dcer (Amerika) a podtrhuje časové a prostorové odlišnosti, ale přesto se tu zračí i pojetí proměnlivosti. Např. v závěrečné povídce „A Pair of Tickets“ to pro Ling Mei Woo není jen otázkou toho, „co je v kostech“, ale otázka imaginativní identifikace – identita jako série kulturních překřížení, přechodů a překladů (Číňané si volí americké jídlo, matčin příběh vypráví otec, ve chvíli, kdy objeví matku ve svých sestřích a v sobě, nastává moment konečného odpoutání, atd.). Snad by tedy bylo vhodné uvažovat o otázce identit např. na úrovni fixní / symbolické a úrovni heterogenní / hybridní nebo multiplicitní. Takže když diplomantka dochází k závěru, že prokázala, že identita není daná a vrozená, ale konstruovaná, dokazuje tak tuto skutečnost nejen „objektivně“, ale i pro dílo Amy Tan...

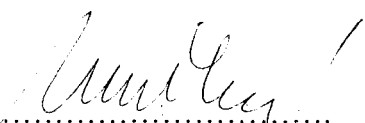
Alice Lamb dále správně poukazuje na otázky kulturního překladu, neschopnost matek předat význam a kulturní zkušenost. Texty románu jsou však nejen mosty mezi minulostí a přítomností. Funguje tu i princip paměti, zapomínání a proměn, tj. vyprávění jako druhotná

revize zkušenosti. Matčino vyprávění není tedy nikdy jen „esencí“ původního významu, záznamem „pravdy“ a zkušenosti generace migrantů (kterou chce matka sdělit a dcera ji nemůže pochopit, protože nemá správné nástroje), ale samo odráží selekci, rekonstrukci a proces relokace. Mám na mysli tu skutečnost, že románem prochází nejen rovina „vertikální“, t.j. prostorový a časový rozdíl a interference mezi matkami a dcerami, ale je tu i prolínání, řekněme, „horizontální“, tj. vrstevnaté a odlišné utváření čínské „autentické“ reality. Není to jen otázka dvou souborů protikladů (dvě generace), ale zdvojení příběhů, které spoluvytvářejí revizi skutečnosti právě ve svém vztahu a opakování. (Viz. např. zajímavé využití postavy Ling-Mei jako zprostředkovatele, když nahradí zemřelou matku v klubu.)

V zásadě považuji práci Alice Lamb za velmi přínosnou pro hodnocení soudobé americké literatury věnující se otázkám migrace. Přes teoreticko-metodologickou nekonceptnost a přes dílčí nedostatky ji hodnotím jako celkem zdařilý pokus vyrovnat se s velmi obtížnou problematikou. Je škoda, že nebylo více pozornosti věnováno nuancím v pojmání identit a transkulturním fenoménům (spíše než např. historickému přehledu, který je s danou problematikou spjatý jen velmi volně). Jinak lze obecně říci, že strukturovanost práce je poměrně nevyvážená (příliš obsáhlý historický úvod) a rozbor v druhé části občas nutně vyžadují větší cit pro práci s textem.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem doporučuji diplomovou práci Alice Lamb k obhajobě s předběžným hodnocením **velmi dobře**.

V Praze dne 16.května 2006

.....
PhDr. Soňa Nováková, CSc., M.A.
ústav anglistiky a amerikanistiky
UK FF